

آموزش جامع خوشنویسی

جلد اول: نستعلیق تحریری

مؤلف: حمیدرضا جمشیدی

ناشر: بیهق کتاب

جمشیدی، حمیدرضا-۱۳۴۷
آموزش جامع خوشنویسی / مؤلف: حمیدرضا جمشیدی
تهران-میکائیل: ۱۳۸۰
چ: ۶۵۰۰ ریال (ج. ۱)
فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا
کتابنامه
مندرجات: ج. ۱. نستعلیق تحریری
۱-خوشنویسی -راهنمای آموزشی ۲-خط نستعلیق
راهنمای آموزشی. الف. عنوان
ج ۸ ف/۲۶۳۹
کتابخانه ملی ایران
ف ۶۱۹/۷۴۵
م ۸۰ -۳۸۷۷

آموزش جامع خوشنویسی (نستعلیق تحریری)

مؤلف: حمیدرضا جمشیدی
مقدمه: سیامک علیزاده
صفحه‌آرایی: مریم عبیری
طرح روی جلد: سمیرا خانزاد
لیتوگرافی: ۱۲۸
ناشر: بیهقی کتاب
ناظر چاپ: علی‌اصغر صادقی‌شاد
تیراژ: ۳۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: دوم- پانیز ۱۳۸۴
چاپ: صادق
بها: ۱۰۰۰۰ ریال
شابک: ۹۶۴-۹۶۵۰۱-۰۰-۵
ISBN:964-96501-0-5

آدرس ناشر: تهران-خیابان انقلاب-خیابان ۱۲ فروردین-پلاک ۲۵
تلفن: ۶۶۹۶۹۱۱-۱۲

مقدمه

«شریفترین هنر بصری در جهان اسلام، خوشنویسی است و کتابت قرآن، هنری مقدس محسوب می شود... خوشنویسی نمودگار جسم مرئی کلام الهی است.»^(۱)

خوشنویسی، یکی از لطیف‌ترین پدیده‌های ذوق انسان به شمار می‌رود و در ارضای حس زیبایی خواهی آدمی نقشی نهانی داشته و تا اعماق دل انسان ریشه دارد و چون نهالی رشد می‌کند. این هنر از یک سو با ذوق و عشق همقدم است و از سوی دیگر با خرد انسان، لذا هنرمند با این دو خصیصه در راه فضیلت، کمال و درجات عالی انسانی گام می‌گذارد.

داند آنکس که آشنای دل است که صفای خط از صفای دل است
خدای بزرگ، تعلیم خط و نویسندگی را به خود نسبت داده و به آن برندگان خود منت نهاده و اشاره به شرافت آن فرموده است:

«اقْرَأْ وَ رَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ»

است:

«ن وَالْقَلَمَ وَمَا يَسْطُرُونَ»

پیامبر اکرم (ص) فرمود: «کسی که قلمی بتراشد و با آن در باب علم و دانش چیزی بنویسد، خدا درختی در بهشت به او عطا کند و آنچه در آنست بهتر باشد»^(۱)

و در جای دیگر از نهج الفصاحه: "خط نیکو به روشن شدن حق و حقیقت می افزاید و کمک می کند."

در مورد فواید و اهمیت خط و خوشنویسی، گفته ها، حدیثها و نقلهای زیادی بر جای مانده است که جهت اختصار فقط به بعضی از آنها اشاره می شود از جمله:

افلاطون: "خط عقال عقل است."^(۲)

بزرگمهر: "خط کالبد معنی است."^(۳)

بزرگمهر: "عقل بزرگان زیر زبان قلمشان است." (۱)

ابراهیم بن محمد شیانی گوید: "خط زبان دست، شادی دل، سفیر خرد، جای نشین اندیشه، سلاح دانایی، آرامش دوستان به وقت جدایی، گفتگویشان از دور و ودیعه گاه راز و اداره امور است." (۲)

در جایی دیگر از کتاب صبح الاعشی آمده است: "کتابت صنعتی است روحانی که نویسندۀ الفاظ و حروف را در تخیل خود مجسم کرده و به نیروی نفسانی و عقلانی پیوستن حروف و کلمات را تصویر می‌کند و با آلت جسمانی ظاهر می‌شود یعنی بوسیله قلم بر صفحات نقش می‌بندد و آنگاه به واسطه نظم و ترتیبی که آن حروف و کلمات پیدا کرده‌اند دلالت بر مراد و مقصود می‌کند و وسیله تفهیم و تفهم می‌گردد.

همچنین در تاریخ الخط و آدابۀ در تعریف خوشنویسی آمده است: و خوشنویسی ملکه‌ایست که تحت قواعد خاصی حرکت انگشتان را با قلم آشنا و توانا گرداند.

همچنین از حضرت علی (ع) در نفایس الفنون نقل شده: "به نیکو نوشتن

پردازید که کلیدهای روزی است."

و در جای دیگر: "خط زیبا و نیکو، برای فقیر مال و برای توانگر جمال و برای

دانشمند کمال است." (۱)

و در جای دیگر: "سخن نیک نخجیر گاه دلها، و خط نیکو تفرج و تفریح

چشمهاست." (۲)

حسن خط چشم را کند روشن قبح خط دیده را کند گلخن

چند نکته

لازم است عزیزانی که به فراگیری خط تحریری می پردازند، بدانند که با

اندکی دقت، تمرین و ممارست به هدف خود خواهند رسید. البته تمرینی

سودمند خواهد بود که اصولی و صحیح باشد.

تمرین صحیح عبارتست از درست دیدن و درست اجرا کردن:

به عبارتی در تمرین صحیح به چشمان القا می‌کنیم که با دقت به زوایا و

حرکات نگاه کن و به دستمان فرمان می‌دهیم که از این به بعد فقط در

جهت‌های صحیح حرکت کن و در اصل به تربیت چشم و دست می‌پردازیم.

ما واقعیت یک شکل را زمانی متوجه می‌شویم که از روبرو به آن نگاه کنیم.

مثلاً برای دیدن نقش یک فرش هیچوقت از کنار به آن نمی‌نگریم و بلکه

روی فرش می‌ایستیم تا بتوانیم از مقابل به آن نگاه کنیم.

در هنگام خط نوشتن نیز باید سعی کنیم حتی المقدور صفحه مشق روبروی

صورت باشد و فاصله آن با چشم حدود ۳۰ سانتیمتر در نظر گرفته شود و

هیچوقت دفتر را زیاد کج قرار ندهیم.

- سعی کنیم هنگام تمرین از میز استفاده نموده و یا اینکه یک پا را روی پای

دیگر انداخته و دفتر را روی آن قرار دهیم.

هنگام نوشتن از روی سرمشق باید مرتب نوشته خودمان را با سرمشق

مطابقت داده و ایرادها را برطرف کنیم زمانی که بعد از چندین بار نوشتن و

تصحیح کردن توانستیم شکل ایده‌آل را بدست آوریم نباید چنین گمان کنیم

که آن حرف را یاد گرفته ایم: «بلکه یک حرف را زمانی آموخته ایم که همیشه بتوانیم آن را درست بنویسیم» و اگر حرفی را یکبار درست و یکبار غلط از کار دریاوریم قطعاً آن را خوب نیاموخته ایم. بد نیست نوشته خودمان را به کسانی که احساس می‌کنیم دقیق هستند نشان دهیم و از آنها نیز نظر بخواهیم و از اینکه مورد انتقاد قرار می‌گیریم هراسی نداشته باشیم.

سعی کنیم حتی المقدور روزی ۱ ساعت تمرین مفید کرده و شکل‌هایی را که یاد گرفته ایم در کارهای روزمره بکار ببریم.

اگر مدت زمان تمرین برای ما دلچسب بود زمان آن را به هر اندازه‌ای که خواستیم افزایش دهیم. در ابتدای کار مداد و خودکار معمولی بهترین ابزار برای تمرین هستند اما پس از مدتی که راحت‌تر توانستیم بنویسیم می‌توانیم از خودنویس و روان نویس نیز استفاده کنیم.

در پایان بدانیم که یادگرفتن خط ریز و زیبا نوشتن برای تمامی افراد حتی کسانی که خود را کاملاً بی استعداد می‌دانند میسر و امکان‌پذیر است. فقط همت و دقت توشه‌ای است که باید برای این سفر فراهم سازیم.

مؤلف این کتاب، حمیدرضا جمشیدی از شاگردان برجسته حضرت استاد

امیرخانی است و سالها در زمینه آموزشهای حضوری و مکاتبه‌ای خوشنویسی بخصوص در زمینه نستعلیق هنرجویان فراوانی را تربیت و آموزش داده است و می‌توان گفت که تألیف این کتاب خود حاصل سالها تجربه و آموزشهای مداوم بوده است.

همچنین لازم است متذکر شویم که انتشارات میکاویل در نظر دارد که بقیه جلد‌های این کتاب را در آینده به ترتیب به چاپ برساند و خدمتی هر چند اندک به نیازهای علاقمندان و مخاطبان خود ارایه نماید. آموزشهایی که شامل خطوط نسخ، ثلث، نستعلیق، شکسته، رقع و ... به صورت تحریری و درشت را در برمی‌گیرد و به همین منظور عنوان اول کتاب را آموزش جامع قرار دادیم. امید است که مورد توجه و اقبال شما هنرجویان عزیز قرار گیرد که خود بهترین مشوق ما می باشد.

همنان بلند
سیامک علیزاده

۱۳۸۰

خداوند

ای کیسکه در برابر احسان به خلق نرد نمخوایی ای کیسکه
 از بخشش شیمان نمشوی و ای کیسکه نرد بند خود را اقران
 از عمل می بخشی و برابر نمیدی، نعمت بی سابقه استحقاق
 و غنوت به این تفصل و غنوت عدل و قضایت خیر است
 اگر عطا کنی عطایت را به منت الوده نمی سازی و اگر منع
 کنی منفعت از روی شتم نیست هر که ترا شکر گذارد،
 به جزای شکر میدهی حال آنکه تو خود او را به شکر ملهم
 و ساخته ای بهر که پاس تو را به جا آورد پاداش می بخشی